

**Національний
університет
біоресурсів і
природокористування
України**

**Факультет
ветеринарної
медицини**

НДІ Здоров'я тварин

**«ЄДИНЕ ЗДОРОВ'Я – 2022»
Матеріали Міжнародної наукової конференції**

**22-24 вересня 2022 р.
НУБіП України, м. Київ**

УДК 619:616.33-088.4/.153.284/.36-007.17:636.2
ЗДОБУТКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ВИВЧЕННЯ МНОЖИННОЇ
ВНУТРІШНЬОЇ ПАТОЛОГІЇ У ВИСОКОПРОДУКТИВНИХ КОРІВ
Сахнюк В.В., доктор вет.наук, професор, член-кор. НААН;
Білик Б.П., аспірант;
Чуб О.В., Мельник А.Ю., Харченко А.В., Вовкотруб Н.В., Гаркавий
В.О., кандидати вет. наук, доценти;
Саморай М.М., канд. біол. наук, доцент
Білоцерківський національний аграрний університет

Від середини 90-х років минулого століття в Україні цілеспрямовано покращується генетичний великої рогатої худоби молочного напрямку. Результатом цього є створення у багатьох господарствах високопродуктивних стад голштинської, української чорно- і червоно-рябої, голштинізованої симентальської та інших порід корів, продуктивність яких становить 7–12 тис. кг молока за лактацію.

Надзвичайно високий рівень метаболізму потребує оптимального забезпечення високопродуктивних корів різних технологічних груп енергією, поживними та біологічно активними речовинами і, що не менш важливо, створення комфортних умов. У зв'язку з цим гостро стало питання освоєння і впровадження нових, прогресивних технологій утримання і живлення тварин. Як свідчить досвід високотехнологічних господарств, тільки за дотримання таких умов досягається рівень продуктивності корів, максимально наближений до генетично запрограмованого, зберігається їх здоров'я і зростає тривалість їх ефективної експлуатації. Нами встановлено, що навіть незначні порушення технологій утримання, годівлі та експлуатації тварин, особливо в період за 2–3 тижні до родів і в перші 10–14 днів після отелення призводять не лише до зниження продуктивності, а й спричиняють розвиток дистоній передшлунків, кетозу, гепатодистрофії, міокардіодистрофії, ожиріння, ацидозу рубця, зміщення та виразки сичуга, нефротичного синдрому, А- і D-гіповітамінозів, вторинної остедистрофії, гіпокальціємії, гіпофосфатемії, полімікроелементозів, ураження підшлункової, щитоподібної та прищитоподібних залоз тощо.

Отже, за інтенсивної продуктивності, неповноцінного і незбалансованого живлення, порушення технології утримання у високоудійних корів розвивається

комплексна багатовекторна внутрішня патологія, названа нами (академік НААН, професор Левченко В.І., член-кор. НААН, професор Сахнюк В.В. (1998), професор Кондрахін І.П. (1998) множинною або поліморбідною.

Множинна або поліморбідна (грец. *poly* – *багато*; лат. *morbus* – хвороба) внутрішня патологія – це кілька хвороб, що мають одночасний перебіг і спільну або подібну етіологію та взаємозалежні патогенетичні ланки, симптоми і синдроми. Головними у цьому процесі є захворювання тварин на кетоз, гепатодистрофію і дистонію передшлунків.

Поліморбідна внутрішня патологія має значне поширення серед поголів'я лактуючих високопродуктивних корів: патологію діагностували в середньому у 32,% тварин, у т.ч. у 34,7 % – у перші тижні після отелення, та в 31,2% – у перші 100 днів лактації. У глибокотільних корів, зазвичай, діагностували окремі внутрішні (гіпотонія передшлунків, гепато- і міокардіодистрофія) і метаболічні (А- і D-гіповітамінози, остеодистрофія, гіпокальціємія, полімікроелементози) хвороби.

Основними причинами множинної (поліморбідної) внутрішньої патології у високопродуктивних корів є: а) порушення структури раціону, зокрема зниження частки грубих і соковитих кормів та збільшення – концентратів до 48,0–61,5%; б) дефіцит у раціонах легкоферментованих вуглеводів, особливо на фоні надлишку протеїну, низьке співвідношення їх до перетравного протеїну (1,3–1,8:1 проти 2,0–2,7:1 за нормою); в) нерівномірне згодовування коровам великої кількості концентратів за два–три прийоми (по 3,5–4,0 кг), часто в першу половину дня; г) дисбаланс раціонів за вітамінами А і D, макро- і мікроелементами; д) ожиріння в період сухостою; е) гіподинамія.

Патологія клінічно проявляється у корів вираженим загальним пригніченням, відмовою від концентрованих кормів, сонливістю, кетонемією, кетонурією, тахікардією, тахіпноє, гіпо- та атонією передшлунків, гепатомегалією. рН вмісту рубця знижується до 5,8–6,2 (норма – 6,4–7,0), зменшується загальна кількість КЖК і фракція ацетату, зростає вміст кетогенної масляної кислоти, а співвідношення між пропіонатом і бутиратом становить 1:1 (у клінічно здорових –1,3:1). У хворих тварин відмічали швидко зниження добових надоїв (у 1,5–2,3 рази) і маси тіла.

Біохімічними дослідженнями біологічних рідин встановлені глибокі порушення обміну білків (гіперпротеїнемія, диспротеїнемія), вуглеводів (гіпоглікемія), ліпідів (гіполіпемія, гіпохолестеринемія, гіпотриацил-гліцеринемія), А- і D-вітамінного гомеостазу, розвиток синдромів цитолізу гепатоцитів, інтрагепатичного холестазу та гепатоцеребрального синдрому, зниження функціональної активності щитоподібної і прищитоподібних залоз.

Визначені найбільш інформативні лабораторні тести для діагностики поліморбідної внутрішньої патології, спричиненої одночасним захворюванням високопродуктивних корів на кетоз, гепатодистрофію і дистонію передшлунків.

Питання етіології, діагностики, патогенезу, методів діагностики, лікування і профілактики за множинної (поліморбідної) внутрішньої патології у корів включені до програми підготовки магістрів ветеринарної медицини. Актуальними для поглибленого вивчення залишаються питання ранньої

діагностики, патогенезу, ефективних методів терапії і профілактики зазначеної патології.